

Data retention – esivalmistelu

4.10.2023
12.00-13.20
Eteläesplanadi 4, Sali 4

Agenda

Kokouksen avaus, *Maria Rautavirta LVM*

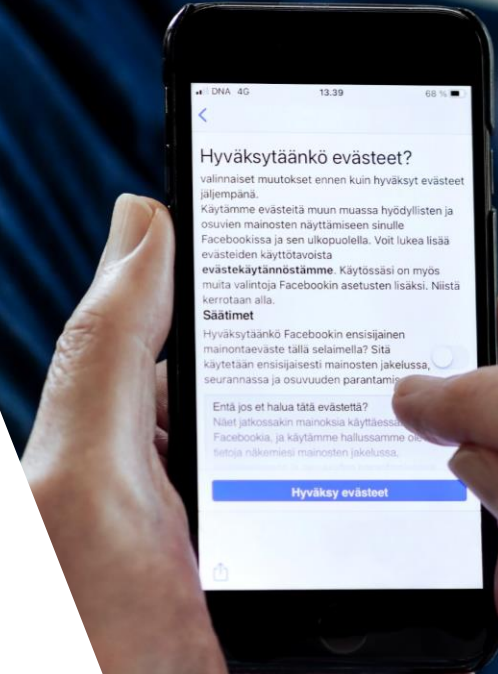
**Esivalmistelun taustaa ja pohjustus keskusteluille,
*Pauliina Penttilä LVM***

Keskustelua ennakkoon jaettujen kysymysten pohjalta

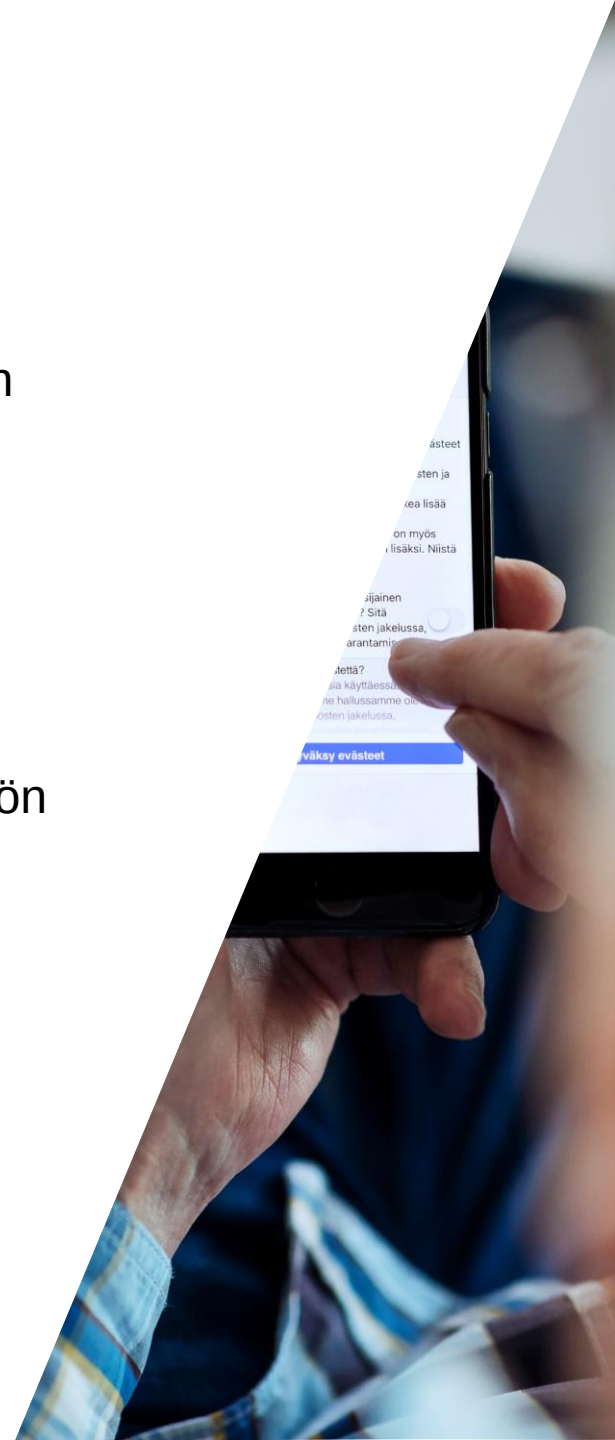
Esivalmistelun tavoitteet

- Selvitetään, millaisia vaihtoehtoja on järjestää kansallinen välitystietojen säilyttämistä ja saantia koskeva kansallinen lainsäädäntö
- Ottaen huomioon EUT:n oikeuskäytännön ja Suomen PL rajoitukset
- Varmistetaan viranomaisten oikeutettu pääsy tietoihin rikosten selvittämisen ja kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa
- Hahmotellaan eri vaihtoehtojen vaikutukset ja toteuttamiskelpoisuus

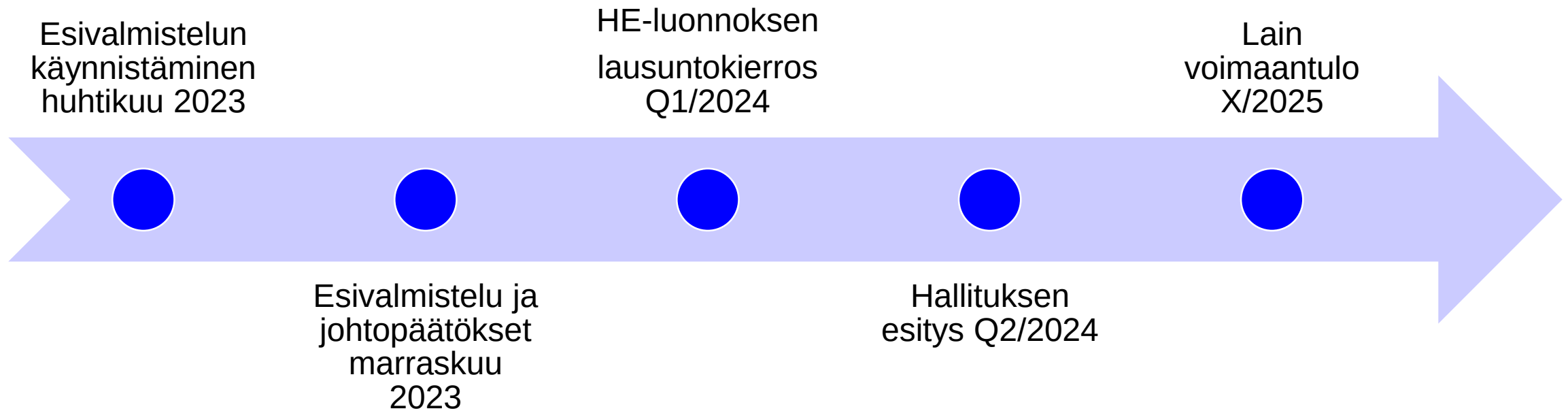

Hankkeen tavoitteet

- Hankkeessa ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 157 ja 158 §:ää sekä mahdollisia muita lakeja vastaamaan EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta ja viranomaiskäytöstä.
- Kansallista lainsäädäntöä on tarpeen täsmentää, jotta varmistetaan viranomaisten oikeutettu pääsy sähköisen viestinnän välitystietoihin perusoikeuksia kunnioittavalla tavalla myös tulevaisuudessa.
- Lisäksi hankkeessa tulisi arvioida aikaisemmin tunnistettuja kansallisen lainsäädännön selvennystarpeita sekä tehdä lakiin oikeuskanslerin vuoden 2021 arviomuiston lausuntokierroksella antamassaan lausunnossa edellyttämät muutokset.

Aikataulu

Muistio
29.3.2023

VN/25156/2023
Julkinen

Jatkoselvitys Unionin oikeuskäytännön aiheuttamista muutostarpeista Suomen kansalliseen lainsäädäntöön sähköisen viestinnän välitystietojen säilyttämisvelvollisuudesta ja viranomaiskäytöstä

1 Johdanto

Sähköisestä viestinnästä kertyy liikenne- ja paikkatietoja (välitystietoja). V puhelinnumero, sähköpostiosoite sekä IP-osoite silloin, kun niitä käsitell yhteydessä. Välitystiedot ovat tietoja, joita käsitellään viestintäverkko jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi ja jotka ovat yhdistettävissä viestinnär

Välitystietojen säilytysvelvollisuutta koskeva kansallinen I tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) säätämisen yhteydessä. Tietoyhte vuonna 2018 laiksi sähköisen viestinnän palveluista. Lain tarkoituksena on luottamuksellisuuden ja yksityisyyden suojan toteutuminen. Säilytysvelvoll

Liite 1: Vertailutaulukko sähköisen viestinnän välitystietojen säilyttämistoimenpiteiden laajuudesta Suomen ja Saksan kansallisessa lainsäädännössä					
Saksan Telekommunikationsgesetz (televiestintälaki)		Suomen laki sähköisen viestinnän palveluista			
Säilytysvelvolliset					
Operaattorit, jotka tarjoavat loppukäyttäjille yleisesti saatavilla olevia telepalveluita	113a §	Sisäministeriön päätöksellään erikseen nimeämän teleyrityksen (säilytysvelvollinen yritys)	157 § 1 mom.	Suomessa rajatumpi säilyttäminen	
Säilytysaika					
Paikkatiedot säilytettävä 4 viikkoa, muut tiedot 10 viikkoa	113b §	12 kk: matkaviestinverkon puhelin- ja tekstiviestipalvelut 9 kk: internetyhteyspalvelu 6 kk: internetpuhelinpalvelu	157 § 4 mom.	Saksassa rajatumpi säilyttäminen	
Säilytettävät tiedot					
Puhelin- ja tekstiviestipalvelut					
Säilytysvelvollisuus koskee yleisesti saatavilla olevien puhelinpalvelun tarjoajia.	113b §	Säilytysvelvollisuus koskee matkaviestinverkon puhelinpalveluun tai tekstiviestipalveluun liittyviä tietoja.	157 § 2 mom. 1 kohta	Suomessa rajatumpi säilyttäminen	
Puhelinnumero tai liittymän tunniste, josta soitetaan ja johon soitetaan	113b § (2)1	Käyttäjän nimi ja osoite, liittymän tunniste ja tieto, jonka avulla voidaan yksilöidä viestintäpalvelun käyttäjä ja viestintätyyppi	157 § 3 mom.	Olennaisesti vastaava tietojen säilyttäminen	

Jatkoselvityksessä käsiteltyä

- Jatkoa vuoden 2021 arviomuistiolle
- Eritelty EUT:n uutta oikeuskäytäntöä ja tarkasteltu mahdollisia uusia linjauksia
 - **C-140/20 G. D. vs. Comissioner of An Garda Síochána (Irlanti)** > Yleinen ja erotukseton säilyttäminen; jälkikäteinen valvonta
 - **C-793/19 ja C-794/19 SpaceNet (Saksa)** > Yleinen ja erotuksetta tapahtuva säilyttäminen
 - **C-339/20 ja C-397/20 VD ja SR (Ranska)** > viestinnän tietojen säilyttämisvelvollisuus arvopaperimarkkinalainsäädännön valvomistapauksiin
 - **C-350/21 Spetsializirana prokuratura (Bulgaria)** > Säilytysaika rajattu 6 kk, säilytettyjen tietojen saanti
 - *Lisäksi 16.2. on annettu ratkaisu **C-349/21 HYA e.a** > Telekuuntelun salliva tuomioistuimen päätös*
- Tarkasteltu kansallista lakia näiden EUT:n ratkaisuiden valossa
- Tarkasteltu, onko kansalliseen lakiin tullut muutoksia
- Lopuksi arvioitu Suomen kansallista tietojen säilyttämisen laajuutta verraten FI ja DE sääntelyä

Jatkoselvityksen keskeiset johtopäätökset

- Unionin tuomioistuin vaikuttaa (erityisesti G. D. –ratkaisussaan) selkeyttävän ratkaisukäytäntöään ja selittävän sen soveltamista.
 - Selkeytyksiä ovat muun muassa:
 - 1) sallittuja säilyttämistoimenpiteitä voidaan välttämättömän rajoissa soveltaa yhdessä;
 - 2) myös muut erottavat kriteerit ovat kansallisen lainsäätäjän harkinnan mukaan mahdollisia maantieteellisten ja henkilöryhmään perustuvien kriteerien lisäksi; ja
 - 3) kohdennetun säilyttämisen ja quick freeze –määräyksen kohdistuvien tietojen piiriä on selvennetty ja tällaisen säilyttämismääräyksen antamisen ajankohtaa on selvennetty. Toisaalta säilyttämisen ajalliseen rajaamiseen tuomioistuin ei anna selvää vastausta.
 - Tuomioistuin muistuttaa, että säilyttäminen itsessään on *vakava puuttuminen* perusoikeuksiin ja sitä ei muuta toiseksi edes *melko lyhytkin säilyttämisajanjakso* (kuten neljän tai kymmenen viikon).
- Suomen ja Saksan kansallisia välitystietojen *säilyttämistä* koskevia lainsäädäntöjä voidaan pitää varsin samankaltaisina: molemmissa järjestelmissä säilyttäminen on rajattu tiettyihin palveluihin, ja kunkin palvelun osalta on määritelty yksityiskohtaisesti säilytettävät tietokategoriat. Lisäksi molemmissa lainsäädännöissä on myös suojatakeita väärinkäytöksiä vastaan. Saksan kansallinen lainsäädäntö ja tietojen säilyttämisen laajuus, siten kuin unionin tuomioistuin on sitä eritellyt ratkaisussaan, antaa konkreettisen vertailukohdan myös Suomen kansalliselle lainsäädännölle. Arviomuistion liitteessä eritellään yksityiskohtaisesti Suomen ja Saksan tietojen säilyttämisen laajuutta.
- EUT katsoi SpaceNet-ratkaisussaan, että Saksan lainsäädäntöä ei voida pitää kohdennettuna tietojen säilyttämisenä ja että se olennaisin osin vastaa sellaista säilyttämisen laajuutta, jonka EUT on jo todennut unionin lain vastaiseksi.
- Johtopäätöksenä on, että *Suomen kansallinen välitystietojen **säilyttämisvelvollisuus** vaikuttaa vastaavan olennaisin osin Saksan kansallisen järjestelmän mukaista tietojen säilyttämisen laajuutta.*
- Kun otetaan huomioon SpaceNet-ratkaisussa esitetty arviointi sekä Suomen ja Saksan kansallisten järjestelmien samankaltaisuus, ***ei voida sulkea pois sitä vaihtoehtoa, että suomalaista säilyttämisvelvollisuutta pidettäisiin yleisenä ja erotuksettomana.***

EUT-oikeuskäytäntö kehittyy edelleen

- **C-162/22 Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra** > Korruptio – Pääsy sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien säilyttämiin ja esitutkimamenettelyjen aikana kerättyihin tietoihin – Tietojen myöhempi käyttäminen virkavirheen tutkimuksessa
 - Ratkaisu annettu 8.9.2023: EU-oikeuden vastaisena on pidettävä sitä, että sähköiseen viestintään liittyviä henkilötietoja, joita sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat ovat säilyttäneet kyseisen säännöksen nojalla annetun lainsäädännöllisen toimenpiteen mukaisesti ja jotka on tämän jälkeen annettu kyseisen toimenpiteen mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten käyttöön vakavan rikollisuuden torjumiseksi, voidaan käyttää tutkittaessa korruptiota muistuttavia virkavirheitä.
- **C-470/21 QdN II** > IP-osoitetta vastaavaa henkilöllisyyttä koskevat tiedot
 - AG:n ratkaisuehdotus 28.9.2023
- **C-548/21 Bezirkshauptmannschaft Landeck** > Viranomaisen pääsy matkapuhelimessa säilytettäviin digitaalisiin tietoihin (ePrivacy, LED)
- **C-241/22 DX** > Vakavien rikosten määritelmä; teleoperaattoreiden omiin tarkoituksiin säilyttämien tietojen saanti
- **C-178/22 Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano** > mitä on vakava rikollisuus, johon tietoja voidaan saada (minimi-maksimirangaistus)
- **C-670/22 Staatsanwaltschaft Berlin** > EncroChat ja eurooppalainen tutkintamääräys
- **C-229/23 HYA e.a.** > tuomioistuimen lupa ilman käyttäjien suostumusta tapahtuvaan televiestinnän kuunteluun, salakuunteluun ja tallentamiseen – syyttäjän tekemä hakemus – perustelut – sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58/EY 15 artiklan 1 kohdan tulkinta
- Lisäksi ePrivacy-asetusehdotuksen neuvottelut edelleen käynnissä
 - Ei etenemistä odotettavissa vuoden 2023 aikana

EUT:n sallimat säilyttämistoimenpiteet

Unionin oikeus ei ole esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa

- Säädetään kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, rikollisuuden torjumiseksi ja yleisen turvallisuuden suojaamiseksi
 - Sähköisten viestintävälineiden **käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä**
- Säädetään kansallisen turvallisuuden takaamiseksi, vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi
 - liittymän lähteelle annettujen **IP-osoitteiden yleisestä ja erotuksettomasta säilyttämisestä** ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään
 - **liikenne- ja paikkatietojen kohdennetusta säilyttämisestä**, joka on objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella rajattu asianomaisten henkilöiden ryhmien mukaan tai maantieteellisen kriteerin avulla ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa
 - sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat määrätään toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä, johon kohdistuu tehokas tuomioistuinvalvonta, **varmistamaan nopeasti** kyseisten **palveluntarjoajien käytössä olevien liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen** tietyn ajan,
- Sallitaan kansallisen turvallisuuden takaamiseksi
 - Sähköisten viestintäpalveluiden tarjoajien **määrääminen säilyttämään liikenne- ja paikkatiedot yleisesti ja erotuksetta** tilanteissa, joissa asianomaisen **jäsenvaltion kansalliseen turvallisuuteen kohdistuu vakava uhka**, joka osoittautuu todelliseksi ja olemassa olevaksi tai ennakoitavissa olevaksi, ja joko tuomioistuin tai riippumaton hallinnollinen elin, jonka ratkaisu on sitova, voi kohdistaa päätökseen, jolla tällainen määräys annetaan, tehokasta valvontaa, jolla pyritään tarkastamaan, että kyseessä on jokin näistä tilanteista ja että niitä edellytyksiä ja takeita, joista on säädettävä, noudatetaan; mainittu määräys voidaan antaa ainoastaan ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa, jos kyseinen uhka on edelleen olemassa

jos näillä toimenpiteillä varmistetaan selvin ja täsmällisin säännöin, että kyseessä olevien tietojen säilyttämisen ehtona on, että näihin toimenpiteisiin liittyviä aineellisia ja menettelyllisiä edellytyksiä noudatetaan, ja että asianomaisilla henkilöillä on tehokkaat takeet väärinkäytön vaaroja vastaan.

EUT:n sallimat säilyttämistoimenpiteet

1. Kohdennettu säilyttäminen;
 - Henkilöpiirin perusteella
 - Maantieteellisen kriteerin perusteella
 - Muun objektiivisen ja syrjimättömän kriteerin perusteella?
2. Tietojen nopea varmistaminen (*quick freeze*)
3. Kansallisen turvallisuuden takaamiseksi yleinen ja erotukseton säilyttäminen
4. IP-osoitteiden säilyttäminen;
5. Henkilöllisyyttä vastaavien tietojen säilyttäminen

Ennakkokysymykset

- Miten arvioitte EU-tuomioistuimen käsittelemien eri säilyttämistoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvia vaikutuksia ja kustannuksia säilytysvelvollisten kannalta?
- Onko jokin säilyttämistoimenpide toteuttamiskelpoisempi kuin toinen ja miksi?
- Kuinka merkittäviä järjestelmämuutoksia yllä listatut säilyttämistoimenpiteet edellyttäisivät?
- Miten pitkään käsittelette ja säilytätte SVPL 157 §:ssä lueteltuja tietoluokkia muun kuin DR-velvoitteen nojalla?

Kiitos!

lvm.fi

LV **LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ**